

δραματική αύξηση του χρέους»

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
στον **ΧΡΟΝΗ Ι. ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΟΥ**
xxxxxx@evelytherotypia.net

Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα συνεχίζει να καταστρέφει αδυσώπτα την κοινωνία και τους ανθρώπους της, αλλά η εγκώρια «τρίκα» προβλέπει και διατυμπανίζει ότι η ώρα της Ανάστασης πλησιάζει. Πού στηρίζει αυτή την αισιοδοξία; Στην «αποτελεσματικότητα» των μέτρων που έχουν οδηγήσει στην οικονομική καταστροφή. Ωστόσο, όπως τονίζει στη συνέντευξη που παραχώρησε στην «Κ.Ε.» ο Δημήτρης Β. Παπαδημητρίου, πρόεδρος του διεθνούς φήμης Levy Economics Institute of Bard College της Νέας Υόρκης, εκτελεστικός αντιπρόεδρος και καθηγητής οικονομικών στην έδρα «Jerome Levy» στο Bard College, τα μέτρα αυτά θα κάνουν το 2013 ακόμη χειρότερη χρονιά και η ανάκαμψη της οικονομίας μπορεί να προέλθει μόνο από διαμετρικά αντίθετα μέτρα από αυτά που εφαρμόζονται από την εποχή του πρώτου Μνημονίου.

• **Η ελληνική οικονομία ακολουθεί καθοδικό σπирάλ από το ξέσπασμα της κρίσης του 2008, με το ΑΕΠ να έχει συρρικνωθεί κατά 20% και το επίσημο ποσοστό ανεργίας να έχει υπερβεί το 25%. Σε ποιο βαθμό ήταν απαραίτητα τα μέτρα λιτότητας των τελευταίων ετών;**

«Αβυσσαλέα»

- Τα Μνημόνια της τρoίκας είχαν θεαματική αποτυχία και αυτό φαίνεται από τα αβυσσαλέα οικονομικά στοιχεία που αναφέρατε. Η θλιβερή απόδοση της οικονομίας είχε ως αποτέλεσμα να οδηγείται η χώρα σε κοινωνική διάλυση, ενώ δεν πρόκει να ξεχνάμε ότι το δημόσιο χρέος που υποτίθεται ότι θα αντιμετώπιζαν οι πολιτικές λιτότητας, έχει -αντιθέτως- αυξηθεί δραματικά σε σχέση με τα επίπεδα που βρισκόταν κατά την έναρξη της κρίσης το 2009. Η κλασική συνταγή του ΔΝΤ έχει επιφέρει καταστροφικά αποτελέσματα, όπου και αν εφαρμόστηκε. Μελέτες του ίδιου του ΔΝΤ για την πορεία της ελληνικής οικονομίας για τα επόμενα 6-7 χρόνια δείχνουν ότι τα προγράμματα «διάσωσης» δεν θα πετύχουν τους συμφωνηθέντες μελλοντικούς στόχους για το χρέος. Ως εκ τούτου, το ΔΝΤ επέμενε στην αναδιάρθρωση του χρέους για τα ελληνικά κρατικά ομόλογα που έχουν υπό την κατοχή τους οι χώρες της Ε.Ε., η ΕΚΤ και το EFSF. Η πρόταση αυτή δεν έγινε αποδεκτή από την ηγεσία της Ε.Ε. και συνεπώς α-

Δημήτρης Παπαδημητρίου: Η ανάπτυξη θα επιτευχθεί μόνο με μέτρα, σε κατεύθυνση διαμετρικά αντίθετη

ναβλήθηκε για ακόμη μια φορά η αντιμετώπιση του προβλήματος, τουλάχιστον έως μετά τις γερμανικές εκλογές το φθινόπωρο του 2013. Αυτό προϋποθέτει ότι η Ελλάδα μπορεί, μέχρι τότε, να διατηρηθεί ζωντανή με μηχανική στήριξη. Ετσι, η κρίση του δημόσιου χρέους δεν πρόκειται ποτέ να λυθεί, αν η προσοχή συνεχίσει να επικεντρώνεται στον αριθμητή, αντί στον παρονομαστή, της αναλογίας χρέους προς το ΑΕΠ. Η λύση για την κρίση του δημόσιου χρέους εξαρτάται από τη δυνατότητα της αύξησης του ΑΕΠ. Η έμφαση στη μείωση του αριθμητή είναι μια αποτυχημένη στρατηγική καθώς τα μέτρα λιτότητας μειώνουν επίσης το ΑΕΠ, καθιστώντας την αναλογία χρέους-ΑΕΠ ακόμη χειρότερη και εντείνοντας το φαύλο κύκλο λιτότητας-ύφεσης-χρέους.

• **Υπάρχει σαφώς μια ανταλλαγή «trade-off» μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης και της μείωσης του ελλείμματος, αλλά δεν είναι καθόλου ξεκάθαρο ποια είναι η σχέση με τις περικοπές στους μισθούς ή την απελευθέρωση της αγοράς εργασίας και τη μείωση του ελλείμματος. Μπορείτε να σχολιάσετε αυτό;**

- Η έλλειψη σαφότητας αναφορικά με τη σύνδεση της απελευθέρωσης της αγοράς εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των περικοπών σε μισθούς, και της μείωσης του ελλείμματος οφείλεται στο γεγονός ότι δεν υπάρχει καμία τέτοια σχέση. Η «Συναίνεση της Ουάσιγκτον» προώθησε αυτή τη σχέση και υιοθετήθηκε από το ΔΝΤ, αλλά έχει αποδειχθεί ξανά και ξανά ότι δεν ισχύει. Αυτό που έχουν να κάνουν αυτοί που υποστηρίζουν ακόμη αυτή τη σχέση είναι να δουν τα εμπειρικά δεδομένα, αλλά φυσικά δεν επιθυμούν να το κάνουν.

• **Η Ελλάδα και οι άλλες περιφερειακές χώρες της Ε.Ε. πρέπει να «τρέξουν» πλεονάσματα για τη μείωση του χρέους που έχουν συσσωρεύσει. Αυτό δεν συνεπάγεται ότι οι χώρες του πυρήνα της ευρωζώνης θα πρέπει να «τρέχουν» ελλείμματα;**

- Το εγχείρημα του ευρώ βασίστηκε στην εφαρμογή μιας πολιτικής σύγκλισης για τον εγκώριο πληθωρισμό, με συγκεκριμένους στόχους τόσο για τον πληθωρισμό όσο και για το δημοσιονομικό έλλειμμα και τις αναλογίες δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ. Αλλά ενώ η

«Η απελευθέρωση της αγοράς και οι περικοπές μισθών δεν έχουν καμία επίπτωση στη μείωση του ελλείμματος»

νομισματική πολιτική απέφερε νομισματική σύγκλιση, δόθηκε ελάχιστη προσοχή στη σύγκλιση των πραγματικών οικονομικών μεταβλητών, όπως το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, αποδόσεις κεφαλαίου και οικονομική ανάπτυξη, που υποτίθεται ότι θα προέκυπτε μέσα από τις ίδιες τις δυνάμεις της αγοράς. Οι διαφορές στη συμπεριφορά των πραγματικών οικονομικών στις χώρες της ευρωζώνης αγνοήθηκαν. Λόγω αυτών των διαφορών, η σύγκλιση των πραγματικών μεταβλητών, συμπεριλαμβανομένου του εμπορίου, δεν έγινε ποτέ. Η κατάσταση επιδεινώθηκε από την άνιση εισροή άμεσων ξένων επενδύσεων, με το μεγαλύτερο ποσοστό να κατευθύνεται προς τις «βόρειες» ευρωπαϊκές χώρες και ασήμαντα ποσοστά προς τις «νότιες». Αυτή η διαδικασία επιδεινώθηκε περαιτέρω από τις διαφορετικές εσωτερικές πολιτικές μέσα στην Ε.Ε.

Η Γερμανία

Για παράδειγμα, ως απόκριση στο κόστος της επανένωσης, η Γερμανία εισήγαγε μια πολιτική μισθολογικών αυξήσεων σε επίπεδα χαμηλότερα από την αύξηση της παραγωγικότητας, με αποτέλεσμα την απόλυτη μείωση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος. Ετσι, η Γερμανία, αποκατέστησε τα εξωτερικά πλεονάσματά της, τόσο σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο όσο και με τους εταίρους της στην ευρωζώνη. Η δομή των ισολογισμών απαιτεί ότι οι πλεονασματικές χώρες μπορούν να «τρέχουν» πλεονάσματα μόνο εφόσον οι ελλειμματικές χώρες «τρέχουν» ελλείμματα. Εάν η Γερμανία και οι άλλες χώρες στην ευρωζώνη με πλεόνασμα, δεν προσαρμόσουν τις εσωτερικές πολιτικές τους, η συνεχιζόμενη μείωση των πραγματικών μισθών στην Ελλάδα και σε άλλες περιφερειακές χώρες θα πρέπει να είναι χαμηλότερη από τα ποσοστά της παραγωγικότητας και σε ποσοστά υψηλότερα από εκείνα που επιβάλλονται στη Γερμανία, προκαλώντας φυσικά μείωση της ζήτησης, της απασχόλησης, της ανάπτυξης και της αποταμίευσης - ακριβώς δηλαδή τα φαινόμενα που παρατηρούμε.

• **Η κυβέρνηση πιστεύει ότι τα χειρότερα πέρασαν για την Ελλάδα και ο ίδιος ο κ. Σαμαράς εξέφρασε την άποψη ότι η ανάκαμψη είναι πι-**

θανό να ξεκινήσει από το τρίτο τρίμηνο του 2013. Συμμερίζετε αυτή την αισιοδοξία;

- Μακάρι να μπορούσα να συμφωνήσω με τον κ. Σαμαρά ότι πλησιάζει η ώρα της ανάκαμψης. Πολύς αναλύσεις, συμπεριλαμβανομένου του μακρομοντέλου που χρησιμοποιεί το Levy Economics Institute, δείχνουν ότι εάν εφαρμοστούν οι νέες περικοπές σε μισθούς, συντάξεις και δαπάνες του τρίτου Μνημονίου, η χώρα και ο λαός της θα βιώσουν ακόμη χειρότερες καταστάσεις. Ναι, το δημοσιονομικό έλλειμμα θα ισορροπηθεί και το εμπορικό έλλειμμα θα μειωθεί σημαντικά, αλλά με τεράστιο κόστος: διογκωμένα ποσοστά ανεργίας, βαθύτερη οικονομική συρρίκνωση και υψηλότερα επίπεδα φτώχειας. Κατά την άποψή μου, αυτό δεν αποτελεί οικονομικό επίτευγμα.

• **Τι χρειάζεται για να επανέλθει η ελληνική οικονομία σε τροχιά ανάπτυξης;**

- Τίποτε λιγότερο από ένα σοβαρά χρηματοδοτημένο στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης. Οι εκτιμήσεις μας για το ποσό που απαιτείται, για επενδύσεις σε στρατηγικούς τομείς στην Ελλάδα, είναι της τάξης των 30-40 δισ. ευρώ για τα επόμενα τρία χρόνια. Ετσι θα πάρει μπρος η κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης και θα αντιστραφεί η τάση της εκρηκτικής αύξησης της ανεργίας και η συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας. Αυτή η δημοσιονομική τόνωση της οικονομίας θα μπορούσε επίσης να χρηματοδοτηθεί, εάν ένα σημαντικό μέρος του 28% του ΑΕΠ της άτυπης οικονομίας εισχωρούσε στην επίσημη οικονομία και εφορολογείτο ανάλογα. Αλλά αυτό μοιάζει με κυνήγι χίμαιρας.

• **Κατά τη γνώμη σας, έληξε η κρίση στην ευρωζώνη;**

- Η κρίση στην ευρωζώνη δεν θα λήξει πριν ολοκληρωθεί το ελλειπές εγχείρημα του ευρώ. Αυτό σημαίνει ότι οι Ευρωπαίοι ηγέτες στο Βερολίνο, τις Βρυξέλλες και τη Φρανκφούρτη, που διαχειρίζονται τη λειτουργία της ευρωζώνης, θα πρέπει να αντιληφθούν την ανάγκη μιας δημοσιονομικής, τραπεζικής και πολιτικής ένωσης και να συμφωνήσουν περί αυτού. Αλλά δεν θα στοιχημάτιζα ότι αυτό θα συμβεί σύντομα, εκτός και αν καταρρεύσει μια από τις μεγάλες περιφερειακές οικονομίες της ευρωζώνης.

«Η μείωση του χρέους επιτυγχάνεται με αύξηση του ΑΕΠ και όχι με τη λιτότητα, που προκαλεί τη συρρίκνωσή του»